

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

2

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 2. – 716 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Яніцька Інна Анатоліївна МЕДІАЦІЯ ЯК СТРАТЕГІЯ УСПІШНОГО АДВОКАТА	171
Бітов Іван Андрійович ПОВНОВАЖЕННЯ СУДУ АПЕЛЯЦІЙНОЇ ІНСТАНЦІЇ ПРИ ВІДКРИТТІ АПЕЛЯЦІЙНОГО ПРОВАДЖЕННЯ	173
Кисельов Вадим Костянтинович ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРИПИНЕННЯ ПРАВА СПІЛЬНОЇ ЧАСТКОВОЇ ВЛАСНОСТІ У СУДОВІЙ ПРАКТИЦІ	176
Колечко Дмитро Миколайович ДЕЯКІ АКТУАЛЬНІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ ПИТАННЯ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ ПРО СТЯГНЕННЯ АЛІМЕНТІВ НА УТРИМАННЯ ДИТИНИ.	179
Лукасевич Геннадій Олегович ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПОСАДОВИХ ОСІБ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ ЗА НЕВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ НЕМАЙНОВОГО ХАРАКТЕРУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	181
Мельниченко Анна Володимирівна ІНСТИТУТ ПРИВАТНОГО ВИКОНАННЯ ЯК СКЛADOVA РЕФОРМИ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА В УКРАЇНІ	184
Парфьонов Георгій Володимирович ДОКУМЕНТУВАННЯ ЮРИДИЧНИХ ФАКТІВ ВИКОНАВЦЯМИ В ПРОЦЕСІ НАКЛАДЕННЯ ТИМЧАСОВИХ ОБМЕЖЕНЬ НА БОРЖНИКА	187
Поліщук Павло Анатолійович ПОРЯДОК ВСТАНОВЛЕННЯ ЮРИДИЧНОГО ФАКТУ РОДИННИХ ВІДНОСИН МІЖ ФІЗИЧНИМИ ОСОБАМИ	190
Русецька Оксана Олександрівна ДЕЯКІ ЗМІНИ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ СУДОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВИКОНАННЯМ РІШЕНЬ	193
Сатановська Олена Валентинівна ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ЖИТЛОВИХ ПРАВ. . .	195
Снітко Андрій Сергійович ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПУ ЕСТОПЕЛЮ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ТА СУДОВА ПРАКТИКА.	198
Федорчук Юлія Олександрівна ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАННЯ ВИКОНАВЧОГО НАПИСУ НОТАРІУСА ТАКИМ, ЩО НЕ ПІДЛЯГАЄ ВИКОНАННЮ	201

СЕКЦІЯ 14. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ПАТЕНТНОЇ ЮСТИЦІЇ

Харитонова Олена Іванівна ПРАВО НА ЦИФРОВУ ІДЕНТИЧНІСТЬ ЯК ОДНЕ З ОСНОВНИХ ЦИФРОВИХ ПРАВ	203
Ульянова Галина Олексіївна ПОРУШЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ВІДПОВІДНО ДО ПРОЄКТУ ЗАКОНУ ПРО АКАДЕМІЧНУ ДОБРОЧЕСНІСТЬ	207
Бааджы Наталія Пилитівна ПОРУШЕННЯ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У ФАРМАЦЕВТИЧНІЙ СФЕРІ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ	210
Галупова Лариса Ігорівна ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОХОРОНИ ТА ЗАХИСТУ ІМІДЖЕВИХ ПРАВ У ЦИФРОВУ ЕПОХУ	213
Ennan Ruslan ARTIFICIAL INTELLIGENCE, INTELLECTUAL PROPERTY AND PATENT LAW: THE PROBLEMS OF THE LEGAL REGULATION	216

СЕКЦІЯ 14.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ПАТЕНТНОЇ ЮСТИЦІЇ

Керівник секції: доцент кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції, кандидат юридичних наук, доцент Бааджи Наталія Пилипівна

Секретар секції: старший лаборант кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції Білак Анатолій Анатолійович

Харитоновна Олена Іванівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри інтелектуальної власності та патентної юстиції,
доктор юридичних наук, професор*

ПРАВО НА ЦИФРОВУ ІДЕНТИЧНІСТЬ ЯК ОДНЕ З ОСНОВНИХ ЦИФРОВИХ ПРАВ

Цифрові права є новою категорією права, появи якої ми завдячуємо цифровізації більшості суспільних відносин. Відповідно, право на цифрову ідентичність є новим правом, породженим зануренням людини у цифрове середовище.

У Концепції оновлення цивільного законодавства передбачено суттєве реформування Книги другої Цивільного кодексу України, присвяченої особистим немайновим правам. Пропонується в оновленому Цивільному кодексі України розвинути правове регулювання «цифрових прав», що має на меті забезпечити належний захист і реалізацію інтересів фізичних осіб у сфері цифрових технологій. Водночас, незважаючи на декларацію необхідності такого нововведення, Концепція не визначає зміст поняття «цифрові права», а також не окреслює сферу правового регулювання зазначеної категорії прав [1].

Цифрові права, на моє переконання, мають бути елементом правосуб'єктності людини у цифровому світі, які дозволять їй здійснювати різноманітні дії у цьому середовищі. Очевидно, що для гармонійного розвитку цифрових прав у суспільстві замало лише закріплення самого права на доступ до Інтернету. Необхідно визначити права і обов'язки і закріпити їх на рівні законодавства стосовно фізичної і юридичної особи.

Під цифровими правами як правами суб'єктивними слід розуміти сукупність прав майнового і немайнового характеру, які забезпечують функціонування особи у цифровому (віртуальному) просторі.

До немайнових цифрових прав можна віднести право на цифрову ідентичність, право на цифрову смерть, право на доступ до Інтернету, право на інфор-

мацію, право бути обізнаним про інформацію стосовно себе (право знати), право на забуття, право на анонімність, право на творчість в Інтернеті, право на захист честі і гідності, право вчиняти юридично значущі дії тощо.

Право на цифрову ідентичність є одним з основних з перерахованих прав, оскільки дозволяє особі бути присутньою у цифровому просторі. У сучасних умовах стрімкого розвитку цифрових технологій процес формування ідентичності зазнав кардинальних трансформацій. Цифрова доба відкрила нові горизонти для самовираження, зокрема через соціальні мережі, блоги, відеохостинги та інші інтернет-платформи, що надали можливість репрезентувати себе перед широким загалом, створювати альтернативні образи та вільно моделювати власну соціальну роль. Водночас зазначені технології ідентичність динамічною, дозволивши людині адаптуватися до різних цифрових середовищ, змінювати способи та стиль комунікації та змінювати свого «я» відповідно до контексту взаємодії [2].

Ідентичність це складне й багатовимірне явище, яке охоплює уявлення особи про саму себе, систему її цінностей, переконань, соціальних ролей, а також відчуття належності до певних соціальних спільнот. У межах психології це поняття тісно пов'язане з процесом усвідомлення індивідом власної унікальності, яка формується та розвивається у ході безперервної взаємодії з соціальним оточенням і навколишнім світом.

Гончарова А. В. визначає цифрову ідентичність як «версію соціальної ідентичності людини». На думку науковиці, це певна добірка інформації, що була отримана в результаті онлайн-діяльності особи, яка може проявлятися у вигляді імені, публікацій, коментарів тощо [3, с. 187].

На думку В. Н. Мортези, у процесі користування мережею Інтернет особа формує власну цифрову копію – віртуальну проекцію себе, яка виступає суб'єктом реалізації його і свобод у цифровому середовищі [4]. Аналогічно до вищезазначених позицій В. Н. Мортеза пропонує розглядати цифрову ідентичність в Інтернеті в якості створення та презентації особи у віртуальному середовищі, яке може співпадати із ідентичністю реальної фізичної особи або не співпадати з нею, у разі створення не справжньої, фейкової цифрової особи [4]

О. Максименюк розглядає поняття «цифрова ідентичність» як сукупність усієї інформації, що стосується особи та циркулює в інформаційному просторі. До такої інформації належать не лише відомості, які індивід свідомо розміщує у мережі, але й ті дані, що збираються про нього автоматично через сайти та додатки, а також інформація, яка хоч і не є об'єктом цілеспрямованого збору, однак фактично присутня в цифровому середовищі [5].

На переконання А. Кравченка, поняття «цифрова ідентичність» охоплює весь масив інформації про особу, що зберігається в інформаційному просторі, зокрема персональні дані, які можуть бути зібрані без її відома. Цей термін є надзвичайно широким за своїм змістом і включає як конфіденційні та приватні відомості, так і загальнодоступні персональні дані, а також інформацію про спо-

соби й характер взаємодії індивіда в інтернет-середовищі [5]. Таким чином, цифрова ідентичність включає всю інформацію про людину, яка зберігається про неї в інтернеті та яка містить якісь дані про конкретну людину.

Щодо змістовного наповнення поняття «цифрова ідентичність», то поряд із усталеним підходом, згідно з яким вона включає персональні дані фізичної особи, віртуальний або цифровий образ (зокрема, нікнейм, мережеве ім'я), а також IP-адресу користувача в Інтернеті, висловлюється також точка зору про те, що таке розуміння є надто звуженим. Зокрема, С. Кроуфорд акцентує на тому, що цифрова ідентичність – це не просто технічне співвіднесення особи з її цифровими атрибутами, а значно ширше явище, яке включає комунікативні та соціальні виміри. Ідентичність особи, як вона сприймається іншими учасниками цифрового простору (наприклад, у віртуальних світах чи онлайн-іграх), формується через взаємодію та дискурсивне спілкування. У зв'язку з цим цифрова ідентичність тісно пов'язана з репутацією, яка виникає та розвивається у конкретному соціальному контексті за участю певної спільноти [6]. Таким чином, цифрова ідентичність, не вичерпується лише низкою персональних даних. На думку С. Кроуфорда ідентичність є колективним (груповим) проектом, що створюється в умовах комунікації, в яких діє особа та яка підлягає ідентифікації. У аватара (науковець не проводить різниці між цифровою ідентичністю та аватаром) є визначені характерні риси, зв'язки (відносини) та інтереси, що виникли внаслідок його пригод у визначених світах, які взяті разом як «хмара» репутації, досвіду та об'єктивних чинників, складають його «ідентичність», яку неможливо передбачити в момент її народження або (створення) аватара.

Категорія цифрової ідентичності нерозривно пов'язана з поняттям «цифрового сліду» (digital footprint) – сукупністю даних, які особа залишає у мережевому середовищі в процесі взаємодії з цифровими технологіями. До таких даних належать геолокаційні мітки, фотографії, відеозаписи, текстові повідомлення, історія пошукових запитів, паролі, банківські реквізити, публікації у соціальних мережах тощо. Інформація, що формує цифровий слід, становить значну цінність для маркетологів, фахівців з політичних технологій та інших суб'єктів, зацікавлених у цифровому аналізі поведінки користувачів. При цьому витoki персональних даних є доволі частим явищем, що регулярно висвітлюється у медіапросторі [7, с. 36].

Незалежно від того, подобається нам це чи не подобається, слід визнати, що вже сьогодні чимало комерційних структур надають перевагу інформації, отриманій з мережевого середовища, перед тими відомостями, які особа надає про себе самостійно. Наприклад, у разі подання заявки на отримання кредиту, об'єктивні дані кредитної історії розглядаються як більш достовірна підстава для прийняття рішення, ніж інформація, що міститься в анкеті заявника [8, с. 163].

Цифровий слід, який ми залишаємо в цифровому середовищі, умовно можна поділити на три рівні.

Перший рівень охоплює ті відомості, які суб'єкт самостійно розміщує у цифровому середовищі та здатен контролювати або модифікувати. Йдеться про кон-

тент, що користувач свідомо поширює через соціальні мережі (таких як Telegram, YouTube, Facebook, Instagram, TikTok, Twitter, Viber) і мобільні застосунки. До цієї категорії належать дані профілю, публічні й приватні повідомлення, історія пошукових запитів, фотографії, відеозаписи, «сторіс», участь в опитуваннях і тестуваннях, відвідані веб-ресурси, а також інші результати свідомої активності в цифровому просторі.

Другий рівень охоплює інформацію, яка зазвичай не призначена для відкритого доступу, але фіксується і обробляється технологічними засобами без прямої участі користувача. До неї належать, зокрема, дані про геолокацію в реальному часі, що дозволяють реконструювати траєкторії переміщення особи та опосередковано ідентифікувати її коло спілкування. Також збираються параметри поведінкової взаємодії з цифровими інтерфейсами: переглянутий контент, тривалість його споживання, ритм та динаміка натискання клавіш, швидкість введення тексту, рухи пальців по екрану тощо. У сукупності ці дані формують аналітичну основу для вивчення емоційного стану, особистісних рис, темпераменту та когнітивних моделей користувача.

Третій рівень передбачає аналітичну інтерпретацію інформації, зібраної на попередніх рівнях, із застосуванням алгоритмічних та статистичних методів обробки даних. Відомості про індивіда співставляються з великими масивами даних інших користувачів з метою виявлення значущих закономірностей та побудови психометричних профілів. На цьому етапі формується глибинне уявлення не лише про поведінку особи, але й про її внутрішню сутність: інтелектуальний рівень, психометричний профіль, наміри, залежності, життєві обставини, а також навіть неусвідомлені потяги чи зобов'язання – від споживчих навичок до участі в інвестиційних чи бізнесових проектах [8, с. 163].

Ініціатива «Identification for Development», яка розглядає питання тлумачення поняття «Digital identity», розуміє застосування «цифрової ідентичності» для позначення низки записаних у електронному вигляді та збережених властивостей та даних, які можуть однозначно ідентифікувати особу [9].

Таким чином зміст цифрової ідентичності охоплює комплекс усієї наявної інформації про особу в цифровому середовищі, включаючи персональні дані, цифровий слід, репутаційні характеристики в онлайн-просторі, дані про взаємодію з іншими користувачами мережі, а також дані про всі здійснені дії, незалежно від того, були вони згодом видалені з публічного доступу чи ні. Право на всі ці елементи у сукупності і є правом на цифрову ідентичність.

Список використаних джерел:

1. Концепція оновлення Цивільного кодексу України / А. С. Довгерт та ін. Київ : Вид. дім «АртЕК», 2020. С. 18. 128 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1ExwdnnngsmvpAZJtWi836Rr6-x1quaZJQ/view>
2. Сиротюк П. Сучасні теорії ідентичності: пошук себе у цифрову епоху. <https://psihologonline.pro/yakymy-ye-suchasni-teoriyi-identychnosti/>

3. Гончарова А. В. Елементи цифрової ідентичності. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія: Право*. 2024. Вип. 83. Ч. 1. С. 187-191.
4. Morteza V. N. Person and Personality in Cyber Space: A legal analysis of virtual identity. *Masaryk University Journal of Law and Technology*. 2016. Vol 10 (1). P. 1-17.
5. Кравченко А. Цифрова ідентичність людини. Як її захистити? *Укрінформ*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3316842-cifrova-identichnist-ludini-ak-ii-zahistiti.html>
6. Crawford S. P. Who's in Charge of Who I Am? Identity and Law Online. *Cardozo Legal Studies Research Paper*. 2004. № 130. Vol. 49. P. 211.
7. Токарева В. О. Щодо питання цифрової ідентичності у мережі інтернет. *Приватне та публічне право*. 2022. № 4. С. 35-40/
8. Гавриленко Н. В. Правові засади цифрової ідентифікації і репрезентації особистості. *Актуальні проблеми політики*. 2024. Вип. 73. С. 162-167. URL: <https://doi.org/10.32782/app.v73.2024.23>
9. Digital identity. Identification for Development. URL: <http://documents1.worldbank.org/curated/en/199411519691370495/Technology-Landscape-forDigital-Identification.p>

Ключові слова: цифрова ідентичність, цифровізація.

Keywords: digital identity, digitalization.

Ульянова Галина Олексіївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
проректор з навчальної роботи, професор*

ПОРУШЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ВІДПОВІДНО ДО ПРОЄКТУ ЗАКОНУ ПРО АКАДЕМІЧНУ ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Дотримання академічної доброчесності є фундаментальною засадою сталого розвитку науки та забезпечення високих стандартів освіти. Разом з тим в умовах сьогодення постало чимало викликів, які обумовлюють необхідність пошуку нових законодавчих та методологічних підходів до забезпечення дотримання академічної доброчесності всіма учасниками освітньої діяльності.

З метою комплексного регулювання відносин у сфері дотримання академічної доброчесності розроблено проект Закону «Про академічну доброчесність». Порівнюючи положення ст. 42 Закону України «Про освіту» та проекту Закону про академічну доброчесність, слід відзначити, що відповідно до проекту змінено дещо підхід до визначення академічної доброчесності та суб'єктів, які мають дотримуватись принципів та правил у зазначеній сфері, а також суттєво розширено перелік порушень академічної доброчесності, що обумовлює актуальність дослідження зазначеного питання.